

Югозападен университет „Неофит Рилски“

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Божидар Михайлов Ангелов,
член на научно жури в КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ „ДОЦЕНТ“

по професионално направление 1.2. Педагогика
(Методика на обучението по български език и литература в началните класове –
творчеството в литературното обучение), обявен в "Държавен вестник", бр. 101
от 20.12.2022 г. от Югозападен университет „Неофит Рилски“
за нуждите на катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“
към Факултета по педагогика

В обявения конкурс за участие е подал документи **единствен кандидат гл. д-р Ива Андонова Стаменова.**

Предоставените данни за научната продукция и дейността на кандидата са следните:

В конкурса гл. д-р **Ива Андонова Стаменова** участва с 30 (тридесет) публикации, от които:

1. Две (2) самостоятелни монографии;
2. Статии, самостоятелни публикации в реферирани и индексирани издания в страната и в чужбина, както и в сборници и списания с научно рецензиране;
3. Автореферат на докторската дисертация.

Представените публикации обхващат проблеми свързани с :

1. Аргументирането и практико-приложната конкретизация на идеята за формиране и развитие на четивната грамотност на учениците в началните класове чрез проектна учебна дейност.
2. Проблемът за функционалната грамотност на учениците, и разкриване на историческата динамика в разбирането на феномена грамотност.
3. Разработване на иновативен дидактически модел за развитие на четивната грамотност на 10-11-годишните ученици, който да се основава на проектнобазирано обучение по четене в четвърти клас.
4. Практико-приложната реализация в началното училище на взаимосвързаността между литературата, четенето и въображението.

Всичко това дава възможност да обобщим, че **гл. д-р Ива Андонова Стаменова** в научната си продукция акцентира главно по посока на:

- проблемите на обучението по български език и литература в началните класове;
- функционалната грамотност;
- комуникативно речевите умения и развитието на творческите заложи на учениците в началния етап на основната образователна степен.

В тази връзка е необходимо да се направи съдържателен анализ на основните научни, научно-приложни, приложни и методически приноси в научните трудове на **гл. д-р Ива Андонова Стаменова**. По този начин може да се характеризират на основните постижения, приноси, значимост за науката и практиката и перспективи за развитие.

От тази гледна точка внимание заслужава преди всичко монографията, с която **гл. д-р Ива Андонова Стаменова** участва в конкурса: **Развитие на четивната грамотност на учениците чрез проектна учебна дейност. София, „Образование и Познание“, ISBN 978-619-7515-00-8, 204 стр.** В монографичния труд основният акцент пада върху проследяването на причините за ниските равнища на грамотност при учениците в начална училищна възраст в България и по света. Тревожните данни за незадоволителните резултати на учениците от ежегодно провежданото Национално външно оценяване, според **гл. д-р Ива Андонова Стаменова**, и крайните позиции, които заема страната ни в европейската листа от извършваните международни изследвания показват, че този проблем е поставен на вниманието на цялата европейска общност. Целта е Разкриване на възможностите за развитие на четивната грамотност на 10-11-годишните ученици в условията на проектна учебна дейност чрез приложението на авторски модел на проектнобазирано обучение по четене. Тук качественият и количественият анализ на различните варианти за тестово оценяване на функционалната грамотност на учениците допълват общата убедителна картина от проведеното проучване. Въз основа на резултатите от своето изследване **гл. д-р Ива Андонова Стаменова** изгражда образователен модел – авторски дидактически модел за развитие на четивната грамотност на 10-11- годишните ученици. Последното е свързано с изграждане на система от критерии и показатели за диагностика и оценка на четивната грамотност на учениците в начална училищна възраст. Въпреки, че монографията е структурирана на базата на дисертационния труд на **гл. д-р Ива Андонова Стаменова**, се предлага едно задълбочено теоретично проучване на функционалната грамотност; приложна конкретизация за развитие на четивна грамотност чрез проектна учебна

дейност; и както показахме, авторски дидактически модел за развитие на четивната грамотност на 10-11-годишните ученици.

Силно впечатление прави втората монография, която е посочена като основен хабилитационен труд: **Стимулиране творческата дейност на учениците в IV клас посредством работата върху художествени произведения. Благоевград, УИ „Неофит Рилски“, ISBN 978-954-00-0295-8, 150 стр.** Монографичният труд е посветен, от една страна, на проблема за четенето с разбиране и влиянието му върху интелектуалното, личностното и творческото развитие на ученика в началния етап на основната образователна степен, според **гл. ас. д-р Ива Андонова Стаменова**. Разкриването възможностите за развитие на творческите умения на учениците в началното училище посредством работата с литературни произведения показва, че ако ученикът не съумее да вникне достатъчно добре в съдържанието на даден текст, няма да бъде в състояние да отговори на поставените след него въпроси, част от които изискват и лично мнение, придружено с доказателства от текста. Оттук се подчертава, че освен това и в художественото възприемане се преплитат процесите на паметта, логическото мислене, творческото въображение и емоционалността на учениците. Проследена е в научните концепции на изтъкнати наши и чуждестранни учени, психологическата страна на творческата дейност в началното училище, като е поставен акцент върху творческия процес в обучението по литература, успешно реализиран с помощта на предварително подбрани произведения от художествената литература. Именно връзката на четенето с разбиране и литературните произведения, според **гл. ас. д-р Ива Андонова Стаменова**, е поставена в основата на същинския творчески процес при четвъртокласниците. Така се акцентира и върху нещо, което конкретно е свързано с четенето, т. е. как в духа на художественото възприятие ще се задоволи проявяваният интерес на учениците към книгата. **Гл. ас. д-р Ива Андонова Стаменова** фиксира книгата, защото в действителност интересът на учениците към четенето се покрива с интереса, който те имат към нея. Не е случаен творческият интерес на **гл. ас. д-р Ива Андонова Стаменова** към поезията реализиран се в следните произведения: **АВТОР НА СТИХОСБИРКИТЕ СЪС ЗАГЛАВИЕ „ЛЮБОВНА ЛИРИКА“**, **„НЮАНСИ НА ЛЮБОВТА“**, **„ПОЕТИЧНИ ПРОЗРЕНИЯ“** И ДР. Съществен принос за изследването е практико-приложната реализация в началното училище на взаимосвързаността между литературата, четенето и въображението, понеже въз основа на това триединство е структуриран всеки авторски текст, съчинен от начинаещата детска ръка.

Всички представени статии могат да бъдат отнесени към естеството и тематика на

конкурса. Специално внимание заслужават: **Стимулиране творческата активност на четвъртокласниците чрез проектна учебна дейност по четене.** Сп. Предучилищно и училищно образование, бр. 1, ISSN: 2535-0692, с. 30-42, **Влияние на проектната учебна дейност върху литературното развитие на учениците.** Сп. Детска градина & Училище, № 1, ISSN: 2603-2864, с. 3-15, **Варианти на творчески задачи в обучението по български език в началните класове.** Сп. Детска градина & Училище, май-юни, № 3, ISSN: 2603-2864, с. 43-62., **Стимулиране на креативността на учениците в IV клас чрез съчиняването на приказка по аналогия.** Сп. Детска градина & Училище, №2, ISSN: 2603-2864, с. 21-31., **Значение на художествената литература за развитието на творческите заложби при учениците в началното училище.** Сп. Педагогически новости, № 1, Русенски университет „Ангел Кънчев“, ISSN: 1314-7714, с. 34-46. Разбира се, не подценявам останалите, но тези са публикувани в последните години и добре представят творческите търсения на гл. ас. д-р **Ива Андонова Стаменова** по посока конкретизиране положителната ролята на проектно базираното обучение в работата по български език и литература, въздействието от изучаването на художествени произведения върху активизиране творческата дейност на учениците от първи до четвърти клас, ролята на съчинението като фактор за развитие на творческата дейност при четвъртокласниците, чрез упражнения, свързани със съставянето на творчески текстове както в часовете по литература, така и в часовете по извънкласно четене, изграждане на умения при учащите се за работа в екип чрез групово заложените за изпълнение по проекта дейности, които ще им позволят както по-лесната социална адаптация към съответната група, така и наличието на благоприятна работна атмосфера, в която царят разбирателство, единомислие и взаимопомощ.

За конкурса е необходимо да се види реализацията на минималните изисквания и натрупани точки по групи показатели за академична длъжност „доцент“. При направената справка за изпълнение на минималните национални изисквания и допълнителните изисквания, определени от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“ се установява, че кандидатът има 960 точки по показателите от изисквани 430 точки, разпределени както следва:

А	общ брой точки по показател А	50	80
Б	общ брой точки по показател Б	-	-
В	общ брой точки по показател В	100	100

Г	общ брой точки по показател Г	200	415
Д	общ брой точки по показател Д	50	260
Е	общ брой точки по показател Е		105
ОБЩО:		430	960

По съдържание публикациите на **гл. ас. д-р Ива Андонова Стаменова** отразяват актуални проблеми на Методиката по български език и литература в началните класове. При анализа им не са забелязани текстове, резултати, идеи и мисли, принадлежащи на други автори, които не са цитирани.

Приносителите съдържащите се в трудовете на **гл. ас. д-р Ива Андонова Стаменова** са лично дело на кандидата. Те могат да се сведат до следното, според нея, с което съм напълно съгласен:

1. Направено е задълбочено теоретично проучване на проблема за функционалната грамотност на учениците, като е разкрита историческата динамика в разбирането на феномена грамотност. Проблемът е разработен многоаспектно – в контекста на идеята за учене през целия живот, през призмата на водещите подходи в съвременното обучение, в дискурса на интердисциплинарността и педагогиката на прагматизма.
2. Теоретико-приложен принос на реализираната изследователска дейност е аргументирането и практико-приложната конкретизация на идеята за формиране и развитие на четивната грамотност на учениците в началните класове чрез проектна учебна дейност.
3. Разработен и апробиран е иновативен дидактически модел за развитие на четивната грамотност на 10-11-годишните ученици, основан на проектнобазираното обучение по четене в четвърти клас.
4. Направено е задълбочено теоретично проучване, като първо, е проследено значението на четенето с разбиране като фактор за развитие на творческите умения, паралелно с това е разгледано влиянието на четенето върху комуникативноречевите умения и значението на видовете уроци в обучението по фундаменталния в началното училище учебен предмет Български език и литература. На второ място е проследена в научните концепции на изтъкнати наши и чуждестранни учени психологическата страна на творческата дейност в

началното училище и на трето място е поставен акцент върху творческия процес в обучението по литература, успешно реализиран с помощта на предварително подбрани произведения от художествената литература. Именно връзката на четенето с разбиране и литературните произведения е поставена в основата на същинския творчески процес при четвъртокласниците.

5. Съществен принос в изследователската работа е практико-приложната реализация в началното училище на взаимосвързаността между литературата, четенето и въображението, понеже въз основа на това триединство е структуриран всеки авторски текст, съчинен от начинаещата детска ръка.
6. Разработен и апробиран в училищната практика е авторски дидактически модел за стимулиране развитието на творческите умения при учениците в IV клас чрез работата върху художествени произведения.

Заключение:

Въз основа на всичко изложено по-горе, като положителни оценки за преподавателската, публикационната и творческата дейност на **гл. ас. д-р Ива Андонова Стаменова**, като единствен кандидат в конкурса за доцент по: област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Методика на обучението по български език и литература в началните класове – творчеството в литературното обучение), обявен в ДВ, бр. 101 от 20.12.2022 г., мога категорично да заявя, че отговаря на всички необходими изисквания за заемане на тази академична длъжност и убедено препоръчвам избирането ѝ на академичната длъжност „доцент“.

17.03.2023 г.

проф. дн Божидар Ангелов

Southwest University "Neofit Rilski"

REVIEW

by Prof. Dr. Bozhidar Mihailov Angelov, member of the scientific jury IN THE COMPETITION FOR THE ACADEMIC POSITION OF "ASSOCIANT PROFESSOR" by professional direction 1.2. Pedagogy (Methodology of teaching Bulgarian language and literature in primary grades - creativity in literary education), published in the "State Gazette", no. 101 from 20.12.2022 from Southwest University "Neofit Rilski" for the needs of the "Preschool and Primary School Pedagogy" department to the Faculty of Pedagogy

In the announced contest for participation, only one candidate, ch. Dr. Iva Andonova Stamenova. The provided data on the candidate's scientific output and activity are as follows: In the contest ch. Dr. Iva Andonova Stamenova participated with 30 (thirty) publications, of which: 1. Two (2) independent monographs; 2. Articles, independent publications in refereed and indexed publications in the country and abroad, as well as in peer-reviewed collections and magazines; 3. Abstract of the doctoral dissertation. The presented publications cover issues related to: 1. The argumentation and practical-applied concretization of the idea of formation and development of the reading literacy of the students in the elementary grades through a project-based learning activity. 2. The problem of the functional literacy of students, and revealing the historical dynamics in the understanding of the phenomenon of literacy. 3. Development of an innovative didactic model for the development of reading literacy of 10-11-year-old students, based on project-based reading training in the fourth grade. 4. The practical-applied implementation in primary school of the interconnection between literature, reading and imagination. All this makes it possible to summarize that Ch. Dr. Iva Andonova Stamenova in her scientific production focuses mainly on:- the problems of teaching Bulgarian language and literature in primary grades; - functional literacy; - communicative speech skills and the development of students' creative abilities in the initial stage of the basic educational degree. In this regard, it is necessary to make a meaningful analysis of the main scientific, scientific-applied, applied and methodological contributions in the scientific works of Ch. Dr. Iva Andonova Stamenova. In this way, the main achievements, contributions, significance for science and practice and prospects for development can be characterized. From this point of view, the monograph with which chap. Dr. Iva Andonova Stamenova participated in the competition: Development of students' reading literacy through project-based learning activities. Sofia, "Education and Knowledge", ISBN 978-619-7515-00-8, 204 pages. In the monographic work, the main emphasis falls on tracing the reasons for the low levels of literacy among students of primary school age in Bulgaria and around the world. The alarming data on the unsatisfactory results of the students from the annually conducted National External Assessment, according to ch. Dr. Iva Andonova Stamenova, and the extreme positions that our country occupies in the European list of the international studies carried out show that this

problem has been brought to the attention of the entire European community. The goal is to reveal the possibilities for developing the reading literacy of 10-11-year-old students in the conditions of a project-based learning activity through the application of an author's model of project-based reading training. Here, the qualitative and quantitative analysis of the different options for test assessment of students' functional literacy completes the overall convincing picture of the conducted study. Based on the results of his research ch. Dr. Iva Andonova Stamenova is building an educational model - an author's didactic model for developing the reading literacy of 10-11-year-old students. The latter is related to the construction of a system of criteria and indicators for the diagnosis and assessment of the reading literacy of students of primary school age. Although the monograph is structured on the basis of the dissertation of Ch. Dr. Iva Andonova Stamenova, an in-depth theoretical study of functional literacy is proposed; applied concretization for the development of reading literacy through a project-based learning activity; and, as we have shown, an author's didactic model for developing the reading literacy of 10-11-year-old students. A strong impression is made by the second monograph, which is listed as the main habilitation thesis: Stimulating the creative activity of students in the 4th grade through the work on artistic works. Blagoevgrad, UI "Neofit Rilski", ISBN 978-954-00-0295-8, 150 pages. The monographic work is dedicated, on the one hand, to the problem of reading comprehension and its influence on the intellectual, personal and creative development of the student in the initial stage of the basic educational degree, according to ch. Assistant Dr. Iva Andonova Stamenova. Revealing the possibilities of developing the creative skills of elementary school students through the work with literary works shows that if the student is not able to understand the content of a given text well enough, he will not be able to answer the questions posed after it, some of which also require a personal opinion accompanied by evidence from the text. Hence, it is emphasized that, in addition, the processes of memory, logical thinking, creative imagination and emotionality of students are intertwined in artistic perception. The psychological side of creative activity in primary school has been traced in the scientific concepts of prominent domestic and foreign scientists, with an emphasis on the creative process in literature education, successfully implemented with the help of pre-selected works of fiction. It is the connection between reading comprehension and literary works, according to Ch. Assistant Professor Iva Andonova Stamenova, Ph.D., is placed at the base of the actual creative process in the fourth graders. Thus, the emphasis is also on something that is specifically related to reading, i.e. how, in the spirit of artistic perception, the students' interest in the book will be satisfied. Ch. assistant professor Dr. Iva Andonova Stamenova fixed the book, because in reality the students' interest in reading overlaps with the interest they have in it. The creative interest of Ch. associate professor Iva Andonova Stamenova, Ph.D., in the following works: AUTHOR OF THE BOOKS OF POEMS ENTITLED "LOVE LYRICS", "NUANCES OF LOVE", "POETIC INSIGHTS" ETC. An essential contribution to the research is the practical-applied realization in the elementary school of the interrelationship between literature, reading and imagination, because on the basis of this trinity every author's text composed by the novice child's hand is structured. All submitted articles can be attributed to the nature and theme of the contest. Special attention deserves: Stimulating the creative activity of fourth-graders through a project-based learning activity in reading. Sp. Preschool and school education, no. 1, ISSN: 2535-0692, pp. 30-42, Influence of the project learning activity on the literary development of students. Sp. Kindergarten & School, No. 1, ISSN: 2603-2864, pp. 3-15, Variants of creative tasks in the teaching of the Bulgarian language in primary grades. Sp. Kindergarten & School, May-June, No. 3, ISSN: 2603-2864, pp. 43-62., Stimulating the creativity of students in the IV grade by composing a story by

analogy. Sp. Kindergarten & School, №2, ISSN: 2603-2864, pp. 21-31., Importance of fiction for the development of creative abilities in primary school students. Sp. Pedagogical news, No. 1, "Angel Kanchev" University of Rousse, ISSN: 1314-7714, pp. 34-46. Of course, I am not discounting the others, but these have been published in recent years and represent well the creative pursuits of Ch. assistant professor Iva Andonova Stamenova in the direction of concretizing the positive role of project-based learning in the work on Bulgarian language and literature, the impact of studying works of art on activating the creative activity of students from first to fourth grade, the role of composition as a development factor of the creative activity of the fourth graders, through exercises related to the composition of creative texts both in the literature classes and in the extracurricular reading classes, building the students' skills for teamwork through the group activities set for the implementation of the project, which will allow them both easier social adaptation to the respective group, and the presence of a favorable working atmosphere in which understanding, like-mindedness and mutual assistance prevail. For the competition, it is necessary to see the implementation of the minimum requirements and accumulated points by groups of indicators for the academic position of "associate professor". When the reference was made for the fulfillment of the minimum national requirements and the additional requirements determined by the Internal Rules for the Development of the Academic Staff at the "Neofit Rilski" YSU, it was established that the candidate has 960 points on the indicators out of the required 430 points, distributed as follows: A total number of points for indicator A 50 80 B total number of points for indicator B - - In total number of points according to indicator B 100 100 D total number of points according to indicator D 200 415 D total number of points according to indicator D 50,260 It is a total number of points according to indicator E 105 TOTAL: 430,960 By content, the publications of ch. Assistant Professor Iva Andonova Stamenova, Ph.D., reflect current problems of the Methodology of Bulgarian language and literature in primary grades. In their analysis, texts, results, ideas and thoughts belonging to other authors who are not cited were not noticed. The contributions contained in the works of Ch. assistant professor Dr. Iva Andonova Stamenova are the personal business of the candidate. They can be reduced to the following, according to her, with which I fully agree:

1. An in-depth theoretical study of the problem of students' functional literacy was made, revealing the historical dynamics in the understanding of the phenomenon of literacy. The problem is developed multifacetedly – in the context of the idea of lifelong learning, through the prism of the leading approaches in modern education, in the discourse of interdisciplinarity and the pedagogy of pragmatism.
2. The theoretical-applied contribution of the realized research activity is the argumentation and practical-applied concretization of the idea of formation and development of the reading literacy of the students in the primary grades through a project-based learning activity.
3. An innovative didactic model for the development of reading literacy of 10-11-year-old students, based on project-based reading training in the fourth grade, was developed and tested.
4. An in-depth theoretical study was carried out, first of all, the importance of reading comprehension as a factor in the development of creative skills was traced, in parallel with this, the influence of reading on communicative language skills and the importance of the types of lessons in the education of the fundamental curriculum in primary school were examined subject Bulgarian language and literature. In the second place, the psychological side of creative

activity in primary school is traced in the scientific concepts of distinguished domestic and foreign scientists, and in the third place, emphasis is placed on the creative process in literature education, successfully implemented with the help of pre-selected works of fiction. It is the connection of reading comprehension and literary works is placed at the foundation of the actual creative process in fourth graders.

5. An essential contribution to the research work is the practical-applied realization in the elementary school of the interconnection between literature, reading and imagination, because on the basis of this trinity every author's text composed by the beginning children's hand is structured.

6. Developed and tested in school practice is an author's didactic model for stimulating the development of creative skills among students in the 4th grade through work on artistic works.

Conclusion:

Based on everything stated above, as positive evaluations for the teaching, publication and creative activity of Ch. assistant professor Iva Andonova Stamenova, PhD, as the only candidate in the competition for associate professor in: field of higher education 1. Pedagogical sciences, professional direction 1.2. Pedagogy (Methodology of teaching Bulgarian language and literature in primary grades - creativity in literary education), announced in the Official Gazette, no. 101 of 20.12.2022, I can categorically state that she meets all the necessary requirements for occupying this academic position and I strongly recommend her election to the academic position of "associate professor".

17.03.2023

Prof. Dsc Bozhidar Angelov